HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מתני' איזהו [א]ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דברי ר"ע [ב]שמעון התימני אומר [א]כל שחייבים עליו כרת בידי שמים והלכה כדבריו ורבי יהושע אומר כל שחייבין עליו מיתת בית דין אמר [ג]רבי שמעון בן עזאי מצאתי מגלת יוחסין בירושלים וכתוב בה איש פלוני ממזר מאשת איש לקיים דברי רבי יהושע [ד][ב]אשתו שמתה מותר באחותה גרשה ומתה מותר באחותה נשאת לאחר ומתה מותר באחותה [ה]יבמתו שמתה מותר באחותה חלץ לה ומתה מותר באחותה נשאת לאחר ומתה מותר באחותה: **גמ'** מ"ט דרבי עקיבא דכתיב [1]לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו [ו]כנף שראה אביו לא יגלה וסבר לה כר' יהודה דאמר באנוסת אביו הכתוב מדבר דהויא לה חייבי לאוין וסמיך ליה [2]לא יבא ממזר בקהל ה' אלמא מהני הוי ממזר [ז]ולרבי סימאי דמרבה שאר חייבי לאוין דלאו דשאר ולרבי ישבב דמרבה אפילו חייבי עשה נפקא להו מולא ושמעון התימני סבר לה כרבנן דאמרי בשומרת יבם של אביו הכתוב מדבר דהויא לה חייבי כריתות וסמיך ליה לא יבא ממזר אלמא מחייבי כריתות הוי ממזר ורבי יהושע לכתוב רחמנא לא יגלה לא יקח [ח](ולא יגלה) למה לי אלא לאו הכי קאמר מלא יקח עד לא יגלה הוי ממזר טפי לא הוי ממזר [ט]אמר אביי הכל מודים בבא על הנדה

ועל

מתני' כל שאר בשר שהוא בלא יבא. כל קורבה שהיא בלאו ואפי' אין בה כרת כגון אנוסת אביו וכרבי יהודה דהויא בלאו דלא יגלה כנף אביו[א] ומחמת קורבה [א] כגון נושא חלוצתו דהוי בלא יבנה[ב] והוי לאו דקורבה בלא כרת: **כל שחייבין עליו כרת.** אבל נושא חלוצתו לא הוי ממזר: [ג]**נקיים דברי רבי יהושע.** לא היה כתוב במגלה אלא אריסא קאי אמר ר"ש בן עזאי לקיים דברי ר' יהושע כו': **מאשת איש.** חייבי מיתות כו': **גמ' וכתיב לא יבא ממזר.** וסמיך ליה לא יגלה: דר' יהודה ורבנן בפרק נושאין על האנוסה (לקמן דף צז.): **ולרבי סימאי.** בכתובות (דף כט:) וקידושין (דף סח.) מן הכל היה עושה ר"ע ממזרים חוץ מאלמנה לכ"ג שעושה חללין ולא ממזרי'. מדקאמר חוץ מאלמנה אלמא אפי' חייבי לאוין שלא מחמת קורבה מרבה כגון מחזיר גרושתו משניסאת וכגון נתינה לישראל דקיימא בלא תתחתן בם (דברים ז) ומשבעה אומות הוא וכגון עמוני שנשא בת ישראל בניו ממזרים: **חייבי עשה.** מצרי או אדומי קודם ג' דורות דכתיב (דברים כג) דור שלישי יבא להם ולא שני ולאו הבא מכלל עשה עשה. והא דר' ישבב נמי בכתובות (שם) בואו ונצוח על עקיבא בן יוסף שהיה אומר כל שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר: **סבר לה כרבנן.** דפליגי אדרבי יהודה בנושאין על האנוסה (לקמן דף צז.) ואמרי האי לא יגלה כנף אביו בשומרת יבם של אביו הכתוב מדבר דהויא ליה אשת אחי אביו ובכרת והאי דהדר כתבה במשנה תורה משום למסמך ליה לא יבא ממזר ולאשמעינן דיש ממזר מחייבי כריתות: ה"ג **ורבי יהושע לכתוב רחמנא לא יגלה.** כלומר אי בשומרת יבם של אביו משתעי או באנוסת אביו משתעי לכתוב לא יגלה כנף אביו לחודיה ולאשמעינן דיש ממזר מחייבי כריתות לרבנן או מחייבי לאוין לרבי יהודה וכל שכן מאשת אב דהויא בכרת ומיתה: **לא יקח.** איש את אשת אביו למה לי למכתב אלא ש"מ מדכתביה הא קמ"ל דלא יבא ממזר עלה קאי דמינה הוא דהוי ממזר משום דחייבי מיתות הוא [ב] ואלא יגלה כנף אביו לא קאי. ואי קשיא כנף אביו למאי כתביה אי בשומרת יבם לעבור עליו בשני לאוין ערות אחי אביך לא תגלה[מ] ולאו דלא יגלה כנף אביו ואי באנוסת אביו אשמעינן דאסורה: **מלא יקח עד לא יגלה.** דהיינו אשת אב הכתובה בין לא יקח ללא יגלה: **הכל מודים.** ואפילו שמעון התימני: **בבא על הנדה.** אע"ג דקאי בכרת אין הולד ממזר:

והבא

שמעון התימני אומר כו' והלכה כדבריו. אע"ג דאין למדין הלכה מפי גמרא [ג][י]הכא הלכתא כוותיה דסתמא דפרק האומר (קדושין דף סו: ושם) נראה עיקר דכהאי גוונא קרי הלכתא פסיקתא בבבא קמא (ד' קב.) ובמסכת ע"ז (דף ז: ושם) בההיא דכל המשנה ידו על התחתונה ולעיל בפ' קמא (דף יד. ושם) אמר פשיטא בני חייבי לאוין כשרים נינהו ובפרק שני (לעיל כג.) קאמר רב פפא מסתברא חייבי לאוין תפסי בהו קידושין ולעיל (דף מה.) פסקינן דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר וכמה אמוראי דאיירי בצרת מחזיר גרושתו ולר"ע לא משכחת לה צרה דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין וכרבי יהושע נמי יש להוכיח דלא קי"ל כוותיה דאמר לעיל (שם:) ושניהם לא למדוה אלא מאשת אב וחייבי כריתות דמו לאשת אב לכולי עלמא ולעיל בריש פירקין (דף לז.) קאמר ראב"י דהלכתא כוותיה דאין ממזר מספק משמע דהויא ממזר מאשת אח ולעיל (ד' מ:) אמר רב טובי בר קיסנא הבא על צרת חלוצתו הולד ממזר ואפילו רבי יוחנן לא פליג אלא משום דצרה כחלוצה בלאו א): **רבי יהושע אומר כל שחייבין עליו כו'.** יש מגיהים ר' יהודה במקום רבי יהושע דבפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עד:) גבי כל האסורין לבא בקהל מותרים לבא זה בזה ור' יהודה אוסר ומפרש עלה דר' יהודה סבר דממזר מאחותו לא הוי ממזר אלא מאשת איש ופריך עלה תנינא מהך דהכא ואין נראה דהיאך היה בן עזאי אומר לקיים מילתיה דר' יהודה והא קשיש מיניה טובא דהא בן עזאי תלמיד חבר הוה לרבי עקיבא כדאמר במי שמת (ב"ב ד' קנח:) ור' יהודה מתלמידי בתראי דר' עקיבא הוה ועוד דר' יהודה סבר כרבי עקיבא דיש ממזר מחייבי לאוין כדפרישית לעיל (ד' מז.) גבי ההוא דאתא לקמיה דרבי יהודה וכדאמר בפ' ארבע מיתות (סנהדרין ד' נג: ושם) אלא ודאי ר' יהושע גרסינן והתם פריך תנינא משום דהוה ליה למיתני וכן היה רבי יהודה אומר כדבריו אי הוה סבר כר' יהושע ומיהו התם דפריך תנינא הוה מצי למיפרך טפי שפיר דלא אפשר לומר דלר' יהודה ממזר מאחותו לא הוי ממזר כיון דמוקי קרא באנוסת אביו וסבר כר"ע דיש ממזר מחייבי לאוין: **איש פלוני ממזר מאשת איש כו'.** תימה דלא נקט חייבי מיתות ב"ד סתם ואי משום דמעשה שהיה כך היה א"כ מנ"ל דהוי כר' יהושע וי"ל דנקט אשת איש לרבותא דאע"פ שהוא קל מאחר חייבי מיתות דהוי בחנק ויש לה היתר בחיי אוסרה:

וכתיב לא יבא ממזר. וא"ת והא מפסיק קרא דלא יבא פצוע דכא בינתים וי"ל דכיון דלאו בני בנים נינהו ולא שייך מינייהו ממזר לא חשיב הפסק: **לכתוב רחמנא או לא יקח או לא יגלה.** בקונטרס גרס לכתוב רחמנא לא יגלה ופי' דמלא יגלה לחודיה שמעינן דיש ממזר מחייבי כריתות לרבנן או מחייבי לאוין לר' יהודה לא יקח איש את אשת אביו למה לי למכתב אלא ש"מ מדכתביה דלא יבא ממזר עליה קאי דמיניה הוא דהוי ממזר משום דחייבי מיתות ב"ד הוא אבל אלא יגלה לא קאי ובין לא יקח עד לא יגלה היינו אשת אב הכתובה בין לא יקח ללא יגלה וקשה חדא שמוחק הספרים ועוד דבין לא יקח עד לא יגלה לא משמע כפירושו דקאי על אשת אב הכתובה בינתים ועוד בחייבי מיתות דקילי כמו אשת איש מנ"ל דהוי ממזר ועוד דליליף ר' יהושע שאר חייבי כריתות מהיקישא דר' יונה ונראה לר"י כגירסת הספרים דגרסי לכתוב רחמנא או לא יקח או לא יגלה דמלא יקח נמי שמעינן כריתות דהא דומיא דאשת אב דלא תפסי בה קידושין דהא בהא תליא כדפיר' לעיל (ד' מד: ד"ה עשאה) או מהיקישא דרבי יונה אתו דאיתקיש כל העריות כדאמרי' בריש הבא על יבמתו (לקמן ד' נד:) ומדכתב תרוייהו ש"מ דמלא יקח היינו חייבי סקילה עד לא יגלה דהיינו חייבי כריתות הוי ממזר ואתא לרבויי כל חייבי כריתות ומיתות קלות וסבר כרבנן דבשומרת יבם הכתוב מדבר ולא הוי לא יגלה בכלל דאי הוי בכלל לא לכתוב אלא לא יגלה ושמעון התימני נמי ה"מ למימר דסבר כר' יהודה דאמר באנוסת אביו הכתוב מדבר ומלא יקח עד לא יגלה הוי הולד ממזר ואין לא יגלה בכלל אלא דניחא ליה למימר דסבר כרבנן °ולפירוש ר"י נ"ל לתנא דפירקין קמא דסבר כרבי יהודה [ד] דאמר באנוסת אביו הכתוב מדבר וסבר נמי דאין ממזר מחייבי לאוין דמלא יקח עד לא יגלה הוי ממזר ואין לא יגלה בכלל: **הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה.** פירש בקונטרס אפי' לר' עקיבא דפליג ארבנן דמתניתין במחזיר גרושתו וקאמר דהולד ממזר אע"ג דלאו חייבי לאוין דשאר הוא הכא בסוטה מודה וקשה לר"ת דא"כ ה"ל לאתויי לעיל (ד' מד.) גבי משנה דמחזיר גרושתו ועוד אי קאי הכל מודים למ"ד אליבא דר' עקיבא דהוי ממזר אפילו מחייבי לאוין שאין דשאר הא ע"כ הוי ממזר לרבי עקיבא מיבמה לשוק לשום תנא כדאמר בפ"ק (לעיל ד' יד.) דאמר ר' אלעזר אע"פ שנחלקו ב"ש וב"ה בצרות מודים שאין ממזר כו' וקאמר לאפוקי מדרבי עקיבא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין משמע בהדיא דלר' עקיבא הוי ממזר משומרת יבם ועוד אמר בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עה:) גבי כותים שהיו מייבמים את הארוסות ופוטרים הנשואות ורבי עקיבא לטעמיה דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין ובפרק האשה רבה (לקמן ד' צב. ושם) גבי אשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים קאמר זו דברי רבי עקיבא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין אבל חכמים אומרים דאין ממזר מיבמה ולימא אין ממזר מחייבי לאוין האי תנא הך תנא דר"ע הוא דמחייבי לאוין דשאר הוא דהוי ממזר משמע בהדיא דלמאן דלא בעי אליבא דרבי עקיבא שיהא לאו דשאר הוי ממזר מיבמה לשוק ושם נפרש בעזרת השם מנא ליה דאתיא כרבי עקיבא דלמא אתיא אפילו כרבנן והוי ממזר מדרבנן ונראה לר"ת דמחזיר גרושתו וסוטה הוו חייבי לאוין דשאר שאינם אסורים אלא משום אישות ואליבא דתנא

דמתני'

מסורת הש"ס

א) קדושין עד: לעיל מד. [לקמן פה:], ב) [לעיל מד.], ג) [ע' בפי' הרב מברטנורה ריש פ"ד דאבות], ד) [לעיל יז: יח.], ה) לעיל יז:, ו) לעיל ד. [לקמן צז.], ז) [כתובות כט: קידושין סד. סח.], ח) רש"ל מ"ז, ט) [קדושין סח. ע"ש], י) [דברים כג], כ) [דברים כה], ל) [נ"ל אחר ד"ה מאשת], מ) [ויקרא יח], נ) [כדאיתא ב"ב קל: נדה ז:],

תורה אור השלם

1. לֹא יִקַּח אִישׁ אֶת אֵשֶׁת אָבִיו וְלֹא יְגַלֶּה כְּנַף אָבִיו: דברים כג א
2. לֹא יָבֹא מַמְזֵר בִּקְהַל יְיָ גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא יָבֹא לוֹ בִּקְהַל יְיָ: דברים כג ג

גליון הש"ס

תום' ד"ה לכתוב רחמנא וכו' ולפיר"י צ"ל וכו'. וכפיר"י נ"ל כצ"ל:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כל שאר וכו' ומחמת קורבה דאביו וכגון נושא: (ב) ד"ה לא יקח וכו' דמחייבי מיתות הוא אבל אלא יגלה: (ג) תום' ד"ה שמעון וכו' מפי גמרא. נ"ב בפרק יש נוחלין דף קל ע"ב: (ד) ד"ה לכתוב וכו' דפרקין קמא דסבר כרבי יהודה. נ"ב ע"ל דף י' בתוספות ד"ה לרבי יהודה:

מוסף רש"י

כל שאר בשר שהוא בלא יבא. אע"פ שאינו אלא בלאו הולד ממזר (קדושין עד:). **כל שחייבין עליו כרת.** שחייבין על אותה ביאה כרת בידי שמים (שם). **הכל מודים.** שמעון התימני דאמר יש ממזר מחייבי כריתות מודה בבא על הנדה, ור' עקיבא דאמר יש ממזר מחייבי לאוין מודה בבא על הסוטה (קדושין סח.).

תום' חד מקמאי

הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה ועל שומרת יבם שאין הולד ממזר הא דאמר הבא על הסוטה דאין הולד ממזר ה"מ דרך זנות א"נ מדאורייתא אבל דרך נישואין הולד ממזר מדרבנן. וזו היא ששנינו האשה שהלך בעלה למד"ה וא"ל מת בעלך ואח"כ בא בעלה תצא מזה ומזה והולד ממזר מזה [ומזה]. פירוש משני דאורייתא' ומראשון דרבנן משום קנסא שמא יאמרו גרש זה ונשא זה ומ"מ אסור בממזרת שאין ב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה. ומאי ממזר דקאמר שאסור בבת ישראל והכי איתא בפרק האשה רבה שאסור בממזרת. אלמא אינו ממזר אלא מדרבנן אלא לאו א) ש"מ דברי הכל הוי ממזר ואפי' לר"ש התימני ב) הא דאתמר לעיל לענין טבילה איתמר כתב הראב"ד פי' לענין טבילה שהוא צריך טבילה אעפ"י שטבל כבר לשם עבודות

עין משפט נר מצוה

קמט א מיי' פט"ו מהל' איסורי ביאה הל' א סמג לאוין קיז טוש"ע אה"ע סימן ד סעיף יג:

קנ ב מיי' שם פ"ג הל' ט סמג לאוין שם טוש"ע שם סי' טו סעיף כז:

תוספות ישנים

א) ועוד ראיה דאמר רב נחמן (בקדושין ע"ו) גבי כותי ממזר מאחותו וממזר מאשת איש נתערבו בהם משמע שיש ממזר מאחותו דהוי חייבי כריתות ויש לדחות דהתם קאי אליבא דר' אלעזר ולר' אלעזר אין ראיה דהא ודאי איהו סבר דיש ממזר מחייבי כריתות כדאמרי' לעיל (יד.) א"ר אלעזר אע"פ שנחלקו ב"ש וב"ה בצרות מודים שאין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת:

תום' חד מקמאי (המשך)

אבל לקבל עליו עול מצות א"צ שכבר קבל עליו מתחלה מדעתו הלכך משחררין אותו בע"כ אבל מתחלה אין מטבילין אותו לשם עבודות אא"כ קבל מדעתו לשום עבודות חוזר ומשחררו אח"כ בע"כ ומ"מ אין צריך ג' לטבילת שחרור מדאמרי' בקדושין פ' האומר כל שבידו לאו כמחוסר מעשה דמי ואמר' התם גר נמי לאו בינו [לבינו] הוא דאמרי' א"ר יוחנן גר צריך ג' ואקשי' אלא מעתה הנותן פרוטה לשפחתו וא"ל הרי את מקודשת לאחר שאשחרריך שבידו הוא ה"נ דהוו קדושין ש"מ דגבי משוחררת לא בעינא ג' ע"ג ג) וי"ל דהיינו טעמא (דאין) [דהוי] ממזר מראשון (אלא) מדרבנן שנשאה ע"פ ב"ד וכיון דאם זינתה ברצון הוי ממזר מדאורייתא לכ"ע אם בא עליה בעל השתא שנשאת ע"פ ב"ד בעד א' הוי ממזר מדרבנן אבל לרבנן אפילו זינתה ברצון אינו ממזר דחייבי לאוין הן עכשיו שנשאה ע"פ ב"ד אינו ממזר אפילו מדרבנן שאין בו איסור כלל. אלא משמע דבין לרבנן בין לר"ע הוי ממזר מדרבנן ע"י נשואין שמא יאמרו גרש זה ונשא זה אבל ע"י זנות אינו ממזר אפי' מדרבנן והא דאמרי' בשומרת יבם שאין הולד ממזר פרש"י משום דכתיב לא תהיה אלמא יש בה הויה ואע"ג דכתיב נמי ואשה אל אחותה לא תקח ולא יקח איש את אשת אביו דמשמע דאית ביה קיחה ובמסכת קדושין פ' האומר ילפינן מהני תרי קראי דלא תפסי בה קדושין לא דמי לא יקח ללא תהיה. ומיהו קשיא לי להאי פירוש דהא בפרק הזורק תנן בתרתי בבי דיש ממזר מיבמה דתנן התם כל ערוה שאמרו צרותיהן מותרות וכו' הכונס

א) נראה דל"ל ומשמע דמן הנשואין הוי ממזר מדרבנן לד"ה ואפי' לשמעון התימני. ב) מתיבת הא דאתמר עד בעינא ג' שייך לעיל מ"ז ע"ב. ג) אולי צ"ל ויש מפרשים דהיינו טעמא וכו' שאין בו איסור כלל ולא נהירא אלא משמע דבין לרבנן וכו'.